

На основу члана 14., става 1, Закона о безбедности и здрављу на раду ("Сл. гласник РС", бр. 101/2005), и Одлуке о спровођењу мера за безбедан и здрав рад у Јавном комуналном предузећу "Водовод Златибор", Чајетина, ул. Александра Карађорђевића б/а, Директор предузећа доноси:

ПРАВИЛНИК О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ

1. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим Правилником, у складу са законом, уређује се организовање, спровођење и унапређење мера безбедности и здравља на раду у ЈКП "Водовод Златибор", (у даљем тексту: Послодавац, Предузеће), а у циљу заштите живота, здравља и радне способности запослених.

Члан 2.

Право на безбедне и здраве услове рада, према одредбама овог Правилника, остварују:

1. запослени код Послодавца;
2. лица која се, ради обављања послова, затекну у радној околини у надлежности Послодавца, уколико је Послодавац упознат са њиховим присуством;
3. лица која нису у радном односу код Послодавца, а ангажована су од стране Послодавца за обављање послова.

Члан 3.

Запослени, у смислу овог Правилника, јесте домаће или страно физичко лице које је у радном односу код Послодавца, као и лице које по било ком основу обавља рад или се оспособљава за рад код Послодавца.

Члан 4.

Права и обавезе из области безбедности и здравља на раду, лица из члана 2. Овог Правилника, остварују у складу са законом, овим Правилником, и другим актима Послодавца донетим на основу овог Правилника.

Права и обавезе из области безбедности и здравља на раду, лица из става 1. овог члана, могу се ближе уредити колективним уговором, односно посебним уговором о раду, а у складу са законом и овим Правилником.

Члан 5.

Овим Правилником се код Послодавца уређује нарочито:

1. права, обавезе и одговорности Послодавца, запослених (и других лица из члана 2. овог Правилника) и лица са посебним овлашћењима и одговорностима из области безбедности и здравља на раду;
2. организовање послова безбедности и здравља на раду;
3. процена ризика на радном месту и у радној околини и утврђивање радних места са повећаним ризиком;
4. начин и поступак оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад;
5. специфична здравствена заштита жена, омладине и запослених са смањеном радном способношћу;
6. превентивна и периодична испитивања радне околине и средстава и опреме за рад;
7. мере безбедности и здравља на раду, при употреби опасних материја;

8. колективна и лична средства за заштиту на раду, њихова употреба и одржавање;
9. начин пружања прве помоћи у случају повреде на раду, или обољења запослених;
10. евиденције из области безбедности и здравља на раду;
11. обавезе према инспекцији рада;
12. сарадња између послодаваца, и са стручним установама, у циљу унапређења безбедности и здравља на раду запослених.

2. ОВЛАШЋЕЊА, ПРАВА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

2.1. Опште обавезе и одговорности Послодавца

Члан 6.

Обавезе Послодавца, у смислу закона, овог Правилника и аката донетих на основу њега, уједно представљају права запослених у вези са спровођењем мера безбедности и здравља на раду.

Члан 7.

Послодавац је дужан да обезбеди организовање и спровођење мера за безбедан и здрав рад у Предузећу.

За сва лица из члана 2. овог Правилника, Послодавац је дужан да обезбеди рад на радном месту и у радној околини у којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду.

Преношењем својих обавеза и одговорности, из области безбедности и здравља на раду, на друго лице, Послодавац се не ослобађа обавеза и одговорности по овом питању.

У случају настанка повреде на раду због неубичајених и непредвидивих околности које су изван контроле Послодавца, или због изузетних догађаја чије се последице, упркос свим настојањима, нису могле избећи, Послодавац није одговоран у смислу закона и овог Правилника.

Члан 8.

Послодавац је дужан да, актом у писаној форми, одреди лице за безбедност и здравље на раду.

Члан 9.

Послодавац је дужан да заустави сваку врсту рада који представља непосредну опасност за живот или здравље запослених.

Члан 10.

Послодавац је дужан да, приликом организовања рада и радног процеса, обезбеди превентивне мере за заштиту живота и здравља запослених, као и да обезбеди финансијска средства за спровођење ових мера.

Члан 11.

Послодавац је дужан да обавести запослене и њиховог представника за безбедност и здравље на раду о увођењу нових технологија или нових средстава за рад, и о опасностима од повреда на раду или оштећења здравља, које настају увођењем тих технологија, односно средстава.

У случају увођења нових технологија, односно нових средстава за рад, Послодавац је дужан да донесе одговарајућа упутства за безбедан рад запослених.

Када, због увођења нове технологије, нису прописане мере безбедности и здравља на раду, Послодавац, до доношења одговарајућих прописа, примењује опште признате мере за осигуравање безбедности и здравља запослених.

Опште признатим мерама, у смислу става 1. овог члана, сматрају се мере којима се може отклонити опасност при раду или смањити штетност по здравље запосленог, у мери у којој је то разумно изводљиво.

Члан 12.

Послодавац је дужан да обезбеди да спровођење мера безбедности и здравља на раду не проузрокује финансијске обавезе за запослене, и не утиче на њихов материјални и социјални положај стечен на раду и у вези са радом.

Члан 13.

Послодавац је дужан да изврши оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад:

1. код заснивања радног односа;
2. код премештаја на друге послове;
3. код увођења нове технологије, или нових средстава за рад;
4. код сваке друге промене радног процеса, која може проузроковати промену потребних мера са аспекта безбедности и здравља на раду.

Послодавац је дужан да запосленог, у току оспособљавања, упозна са свим врстама ризика, на радном месту и на пословима за које га одређује, као и са конкретним мерама за безбедност и здравље на раду, а све у складу са Актом о процени ризика.

Оспособљавање за безбедан и здрав рад запосленог мора бити у складу са специфичностима његовог радног места.

Ако Послодавац одреди запосленом да истовремено обавља послове на два или више радних места, дужан је да тог запосленог оспособи за безбедан и здрав рад на сваком од тих радних места.

Члан 14.

Када технолошки процес рада захтева додатно оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад, Послодавац је дужан да упозна запосленог о обављању процеса рада на безбедан и здрав начин, у писаној форми, путем обавештења, упутстава за рад или инструкција.

Изузетно, због хитности или када прети опасност по живот и здравље запослених, обавештења, упутства или инструкције за рад на безбедан начин могу се дати усмено.

Члан 15.

Оспособљавање запосленог, из члана 13. и члана 14. овог Правилника, изводи се у току радног времена, а трошкови оспособљавања не могу бити на терет запосленог.

Члан 16.

Послодавац је дужан да свако лице, које се по било ком оправданом основу налази у радној околини, упозори на опасна места или на штетности по здравље које се јављају у технолошком процесу, односно на мере безбедности које мора да примени, и да га усмери на зоне за безбедно кретање.

Оправдани основ за присуство лица у радној околини Послодавца је сваки законски основ, односно присуство са знањем и уз сагласност Послодавца.

Члан 17.

Послодавац је дужан да видно обележи и истакне ознаке за безбедност и/или здравље, а у циљу обавештавања лица из члана 2. овог Правилника, о ризицима, правцима за безбедно кретање, дозвољеним местима задржавања, и мерама за спречавање или отклањање ризика.

Члан 18.

Послодавац је дужан да обезбеди да приступ радном месту у радној околини, на коме прети опасност од повређивања или здравствених оштећења (тровања, гушења и сл.), имају само лица која су оспособљена за безбедан и здрав рад, која су добила посебна упутства за рад на таквом месту и која су снабдевена одговарајућим средствима и опремом за личну заштиту на раду.

Члан 19.

Послодавац је дужан да обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности.

Члан 20.

Послодавац је дужан да изврши процену ризика на радном месту и у радној околини, за радна места у Предузећу, и да изради акт у писаној форми о извршеној процени ризика радних места (у даљем тексту: Акт о процени ризика).

Послодавац је дужан да измени и допуни Акт о процени ризика при појави нових опасности и штетности на радним местима, односно при свакој промени радног процеса и радних услова, која изазива повећање нивоа ризика по живот и здравље запослених.

Члан 21.

Послодавац је дужан да спроводи превентивна и периодична испитивања услова радне околине и средстава за рад, на начин, по поступку и у роковима, у складу са законом.

За вршење испитивања из става 1. овог члана, Послодавац ангажује правно лице са одговарајућом лиценцом.

Послодавац је дужан да од правног лица из става 2. овог члана, захтева издавање стручних налаза о извршеним испитивањима.

Члан 22.

Послодавац је дужан да Актом о процени ризика, а у складу са оценом службе медицине рада, одреди потребне здравствене услове које мора испуњавати запослени за рад на радном месту, у радној околини, односно са средствима за рад.

Члан 23.

Послодавац је дужан да обезбеди запосленима лекарске прегледе, од стране службе медицине рада, предвиђене законом и Актом о процени ризика.

Члан 24.

Послодавац је дужан да запослене осигура од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом, а ради обезбеђивања накнаде штете.

Финансијска средства за осигурање из става 1. овог члана падају на терет Послодавца, а одређују се у зависности од процењеног нивоа ризика од повређивања, настанка професионалних обољења, или настанка обољења у вези са радом.

Услови и поступци осигурања од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом запослених уређују се законом.

Члан 25.

Послодавац је дужан да, на начин прописан законом, води и чува евиденције о:

1. радним местима са повећаним ризиком;
2. запосленима распоређеним на радна места са повећаним ризиком, и о лекарским прегледима запослених распоређених на та места;
3. повредама на раду, професионалним обољењима и обољењима у вези са радом;

4. запосленима оспособљеним за безбедан и здрав рад;
5. опасним материјама које користи у току рада;
6. извршеним прегледима и испитивањима опреме за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
7. пријавама из члана 59. став 1. тачка 12. овог Правилника.

2.2. Посебне обавезе и одговорности Послодавца

Члан 26.

Послодавац је дужан да запосленом на радном месту са повећаним ризиком пре почетка рада обезбеди претходни специјалистички лекарски преглед, као и периодичне лекарске прегледе у току рада, од стране службе медицине рада, а у складу са законом и Актом о процени ризика.

Члан 27.

Уколико се лекарским прегледом, из члана 26. овог Правилника, утврди да запослени не испуњава посебне здравствене услове за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком, Послодавац је дужан да га премести на друго радно место, у складу са његовим здравственим способностима.

Неиспуњавање посебних здравствених услова за рад на радном месту са повећаним ризиком не може бити разлог за отказ уговора о раду запосленог.

Члан 28.

Послодавац код кога, по било ком основу, обављају рад запослени другог послодавца, дужан је да те запослене оспособи за безбедан и здрав рад, у складу са законом и овим Правилником.

Члан 29.

Послодавац је дужан да обезбеди да запослена жена за време трудноће, запослени млађи од 18 година живота и запослени са смањеном радном способношћу, и поред извршеног оспособљавања за безбедан и здрав рад, буду у писменој форми обавештени о резултатима процене ризика на радном месту и о мерама којима се ризици отклањају, а у циљу побољшања безбедности и здравља на раду.

Члан 30.

Послодавац је дужан да достави извештај о повреди на раду, професионалном обољењу и обољењу у вези са радом који се догоде на радном месту, запосленом који је претрпео повреду, односно обољење, као и организацијама надлежним за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање.

Садржај и начин издавања извештаја из става 1. овог члана прописан је од стране министра надлежног за рад.

Посебне обавезе у вези са средствима за рад, средствима и опремом за личну заштиту на раду, и опасним материјама.

Члан 31.

Послодавац је дужан да запосленом изда на употребу средства и/или опрему за личну заштиту на раду, у складу са Актом о процени ризика.

Послодавац је дужан да запосленима да на употребу средства за рад, односно средства и опрему за личну заштиту на раду, на којима су примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду.

Послодавац може запосленима дати на употребу средство за рад, средство и опрему за личну заштиту на раду, или опасне материје, само:

1. ако располаже прописаном документацијом на српском језику за његову употребу, одржавање, паковање, транспорт и складиштење, у којој је произвођач односно добављач навео све безбедносно-техничке податке, важне за оцењивање и отклањање ризика на раду;
2. ако је обезбедио све мере за безбедност и здравље, одређене документацијом из претходне тачке, и у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду, техничким прописима и стандардима.

Изузетно, када Послодавац није у могућности да обезбеди документацију из става 3. овог члана, дужан је да ту документацију прибави од правног лица регистрованога за послове контроле квалитета производа.

Члан 32.

Послодавац је дужан да обезбеди употребу, од стране запослених, средства за рад, средстава и опреме за личну заштиту на раду, односно опасних материја, у складу са наменом тих средстава/материја.

Члан 33.

При свакој измени технолошког процеса, Послодавац је дужан да, пре почетка рада, прилагоди средства за рад и средства и опрему за личну заштиту на раду, измењеном односно новом технолошком процесу.

Члан 34.

Послодавац је дужан да обезбеди одржавање средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду у исправном стању.

Члан 35.

При набавци опасних материја, Послодавац је дужан да од произвођача, односно добављача, затражи да уз сваку опасну материју приложи:

1. упутство за употребу и безбедан рад;
2. упутство за транспорт, преношење, складиштење и чување;
3. упутство за уклањање и уништавање опасне материје и амбалаже;
4. упутство о пружању прве помоћи лицима која дођу у директан контакт са опасном материјом;
5. прописну јавну исправу са идентификационим подацима.

Опасним материјама, у смислу закона и овог Правилника, сматрају се експлозивне, запаљиве, отровне, оксидирајуће, корозивне, радиоактивне, канцерогене, гадне и заразне материје, утврђене одговарајућим стандардима и прописима, као и друге материје, таквих својстава да, саме или у садејству са другим материјама, могу бити опасне по живот и здравље запослених.

Амбалажа и посуде у којима се чувају или складиште опасне материје, мора се по изгледу, боји, и на други начин, јасно разликовати од судова за пијаћу воду.

Посебне обавезе Послодавца према инспекцији рада

Члан 36.

Послодавац је дужан да, најмање осам дана пре почетка рада, надлежну инспекцију рада обавести о:

1. почетку рада одвојене јединице;
2. свакој промени технолошког процеса, којом се мењају услови рада.

Члан 37.

Послодавац је дужан да, у свако доба дана, када има запослених на раду, омогући улазак надлежном инспектору рада у своје објекте и свој радни простор.

Послодавац је дужан да омогући надлежном инспектору рада, у току вршења инспекцијског надзора, преглед погона, радилишта, просторија и средстава за рад, као и да одреди запосленог који ће инспектору рада дати потребна обавештања и подносити на увид потребне податке и документацију.

Послодавац је дужан да надлежној инспекцији рада достави све тражене податке у вези са безбедношћу и здрављем на раду.

Послодавац је дужан да обавести надлежног инспектора рада, односно инспекцију рада, који од достављених података, из става 3. овог члана, су утврђени као пословна тајна Послодавца.

Члан 38.

Послодавац је дужан да отклони недостатке и неправилности, утврђене инспекцијским прегледом од стране надлежног инспектора рада, у року утврђеном решењем инспектора рада који је вршио инспекцијски преглед.

Члан 39.

Послодавац је дужан да одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка, усмено и у писменој форми пријави надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или тешку повреду на раду, повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана, као и опасну појаву која би могла да угрози безбедност и здравље запослених.

Послодавац је дужан да, најкасније у року од три узастопна радна дана од дана сазнања, пријави надлежној инспекцији рада професионално обољење, односно обољење у вези са радом запосленог.

Члан 40.

Послодавац је дужан да, на захтев инспектора рада, достави надлежној инспекцији рада извештај о стању безбедности и здравља на раду запослених, као и о спроведеним мерама.

Сарадња у области безбедности и здравља на раду

Члан 41.

Када два или више послодаваца у обављању послова деле радни простор, дужни су да сарађују по питању безбедности и здравља на раду запослених, и да, узимајући у обзир природу послова које обављају, координирају активности у вези са применом мера безбедности и здравља, као и да обавештавају један другог и своје запослене и/или представнике запослених, о ризицима по запослене и мерама за отклањање тих ризика.

Начин остваривања сарадње из става 1. овог члана утврђује се писменим споразумом између послодаваца који деле радни простор, којим се уједно одређује и лице за координацију спровођења заједничких мера безбедности и здравља на раду.

Члан 42.

Послодавац је дужан да сарађује са другим послодавцима, синдикатима, осигуравајућим друштвима, организацијама надлежним за здравство и пензијско и инвалидско осигурање, и да учествује у доношењу заједничких ставова о питањима унапређења безбедности и здравља на раду, као и да се стара о унапређивању опште културе безбедности и здравља на раду.

2.3. Обавезе и одговорности лица са посебним овлашћењима и одговорностима

Члан 43.

Лицима са посебним овлашћењима и одговорностима, у смислу безбедности и здравља на раду, сматрају се директор предузећа и руководиоци сектора и служби.

Члан 44.

Директор предузећа је непосредно одговоран за организовање и обезбеђивање (контролу) спровођења мера безбедности и здравља на раду у Предузећу.

Директор предузећа организује и обезбеђује спровођење мера безбедности и здравља на раду преко руководиоца сектора/служби.

Члан 45.

Руководилац сектора/службе је непосредно одговоран за организовање и обезбеђивање спровођења мера безбедности и здравља на раду у свом сектору/служби.

Члан 46.

Директор предузећа, односно руководиоца сектора/службе може удаљити запосленог са радног места и из радне околине, и покренути против њега дисциплински поступак због теже повреде радне дисциплине, уколико:

1. запослени обавља рад под дејством алкохола или других опојних средстава;
2. се запослени свесно не придржава прописаних мера безбедности и здравља на раду;
3. запослени својим активностима изазива опасност по свој живот и здравље, односно по живот и здравље других лица.

Члан 47.

Директор предузећа може наложити проверу да ли запослени обавља рад под дејством алкохола, односно других опојних средстава.

2.4. Права и обавезе запослених

Члан 48.

Сва лица из члана 2. овог Правилника, дужна су да примењују мере безбедности и здравља на раду прописане законом, овим Правилником и другим актима Послодавца која се на основу њега донесу, као и да користе средства за личну заштиту на раду, прописана Актом о процени ризика.

Запослени чини тежу повреду радне дисциплине:

1. када дође на посао, или када ради, под дејством алкохола или других опојних средстава, односно у таквом психичком стању да не може безбедно да обавља рад;
2. када одбија да ради по прописима и упутствима непосредног руководиоца, а тиме изазива опасност по себе или по друге запослене;
3. када послове на радном месту обавља супротно од утврђеног начина, или ако при раду не примењује прописане мере безбедности и здравља на раду;
4. ако на непрописан начин употребљава, или не употребљава средства и опрему за личну заштиту на раду;
5. ако свесно користи неисправна средства за рад и тиме изазива опасност по себе и друге запослене;
6. ако скида, замењује, непрописно примењује или не примењује, заштитне направе и уређаје на средствима на рад;
7. ако самовољно обавља послове који не спадају у опис послова за његово радно место;

8. ако не напусти радно место, или не поступи по решењу директора, у случају привременог удаљења са радног места.

Члан 49.

Запослени има право и обавезу да се пре почетка рада упозна са ризицима и мерама безбедности и здравља на раду, на пословима или на радном месту на које је одређен, као и да се оспособљава за безбедан и здрав рад.

Члан 50.

Запослени који ради на радном месту са повећаним ризиком има право и обавезу да обави лекарски преглед, на који га упућује Послодавац.

Запослени је дужан да ради на радном месту са повећаним ризиком, на основу извештаја службе медицине рада, којим се утврђује да је запослени здравствено способан за рад на таквом месту.

Члан 51.

Запослени је дужан да пре почетка рада прегледа своје радно место, средства за рад која користи и опрему за личну заштиту на раду, и да у случају уочених недостатака извести Послодавца или друго овлашћено лице.

Пре напуштања радног места, запослени је дужан да радно место и средства за рад остави у стању у којем не угрожавају безбедност и здравље других запослених.

Члан 52.

Запослени има право:

1. да Послодавцу даје предлоге, примедбе и обавештења о питањима безбедности и здравља на раду;
2. да контролише своје здравље према ризицима радног места, у складу са прописима о здравственој заштити.

Члан 53.

Запослени је дужан да, у складу са својим сазнањима, одмах обавести Послодавца о неправилностима, штетностима, опасностима или другој појави која би на радном месту могла да угрози његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других људи.

Ако Послодавац, после добијеног обавештења из става 1. овог члана, не отклони неправилности, штетности, опасности или друге појаве у року од осам дана, или ако запослени сматра да нису спроведене одговарајуће мере безбедности и здравља на раду, запослени се може обратити надлежној инспекцији рада, о чему је дужан да обавести лице за безбедност и здравље на раду.

Запослени је дужан да одмах пријави непосредном руководиоцу сваку повреду на раду.

Запослени је дужан да сарађује са Послодавцем и лицем за безбедност и здравље на раду, у циљу спровођења прописаних мера за безбедан и здрав рад на пословима које запослени обавља.

Члан 54.

Када му прети непосредна опасност по живот или здравље, запослени има право да предузме одговарајуће мере, у складу са својим знањем и техничким средствима која му стоје на располагању, и да напусти радно место, радни процес, односно радну околину.

У случају из става 1. овог члана, запослени није одговоран за штету коју проузрокује Послодавцу.

Члан 55.

Запослени има право да одбије да ради:

1. ако му прети непосредна опасност по живот и здравље, због тога што нису спроведене мере безбедности и здравља на раду, на радном месту и пословима које ради, све док се те мере не спроведу;
2. ако му Послодавац није обезбедио прописани лекарски преглед, односно ако се лекарским прегледом утврди да не испуњава здравствене услове за рад на радном месту са повећаним ризиком;
3. ако у току оспособљавања за безбедан и здрав рад није упознат са свим врстама ризика и мерама за њихово отклањање, на пословима или на радном месту на које га је одредио Послодавац;
4. дуже од пуног радног времена, односно ноћу, ако би, према оцени службе медицине рада, такав рад могао да погорша његово здравствено стање;
5. на средству за рад на којем нису примењене прописане мере безбедности и здравља на раду;

У случајевима из става 1. овог члана, запослени може да се писменим захтевом обрати Послодавцу ради предузимања мера које, по мишљењу запосленог, нису спроведене.

Ако Послодавац не поступи по захтеву из става 2. овог члана у року од осам дана од пријема захтева, запослени има право да поднесе захтев за заштиту права инспекцији рада.

Када запослени одбије да ради, у случајевима из става 1. овог члана, а Послодавац сматра да захтев запосленог није оправдан, Послодавац је дужан да одмах о томе обавести надлежну инспекцију рада.

3. ОРГАНИЗОВАЊЕ И ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

3.1. Организовање послова безбедности и здравља на раду

Члан 56.

Обављање послова безбедности и здравља на раду организује се на нивоу Предузећа, кроз рад следећих лица, односно органа:

1. лица за безбедност и здравље на раду;
2. представника запослених (одбора) за безбедност и здравље на раду;
3. службе медицине рада.

Начин организовања и обављања послова безбедности и здравља на раду, одређује Послодавац, имајући у виду:

1. технолошке аспекте радног процеса;
2. организацију рада при одвијању радног процеса;
3. природу и обим послова у оквиру радног процеса;
4. број запослених који учествују у радном процесу;
5. процењене нивое ризика радних места;
6. број локацијски одвојених јединица у саставу Предузећа;
7. врсте делатности у Предузећу.

Лице за безбедност и здравље на раду

Члан 57.

Лице за безбедност и здравље на раду, запослено у Предузећу, пружа Послодавцу стручну помоћ при планирању, организовању и спровођењу мера безбедности и здравља на раду, и врши контролу над спровођењем ових мера у Предузећу.

Лице за безбедност и здравље на раду поседује:

1. одговарајућу стручну спрему, у складу са законом;
2. уверење о положеном стручном испиту за обављање послова безбедности и здравља на раду, издато од министарства надлежног за рад.

Уколико је Правилником о систематизацији радних места у Предузећу предвиђено посебно радно место за лице за безбедност и здравље на раду (заштиту на раду), уговор о заснивању радног односа, између Послодавца и запосленог, за то радно место, представља акт у писаној форми, којим се одређује лице за безбедност и здравље.

Члан 58.

Послодавац може, посебним актима у писаној форми, одредити и више лица за обављање послова безбедности и здравља на раду, из реда запослених.

Лица која Послодавац, у складу са претходним ставом, одреди за обављање послова безбедности и здравља на раду, морају испуњавати услове из члана 57. става 2. овог Правилника.

О броју лица за безбедност и здравље на раду одлучује Послодавац, на основу сопствене процене, а у зависности од потреба и развоја делатности Предузећа.

Члан 59.

Лице за безбедност и здравље на раду обавља послове безбедности и здравља на раду, у складу са законом и овим Правилником, а нарочито:

1. учествује у процени професионалног ризика запослених у Предузећу и изради Акта о процени ризика;
2. врши контролу и даје савете Послодавцу, у планирању, избору, коришћењу и одржавању средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
3. учествује у опремању и уређивању радних места, у циљу обезбеђивања безбедних и здравих услова за рад запослених;
4. организује претходне и периодичне лекарске прегледе запослених, у складу са законом, овим Правилником и Актом о процени ризика;
5. организује превентивна и периодична испитивања услова радне околине;
6. организује превентивне и периодичне прегледе и испитивања опреме за рад;
7. предлаже мере за побољшање услова рада, нарочито на радним местима са повећаним ризиком;
8. свакодневно прати и контролише примену мера безбедности и здравља на раду, од стране запослених, и других лица из члана 2. овог Правилника;
9. прати стање у вези са повредама на раду и професионалним обољењима, као и болестима у вези са радом, учествује у утврђивању њихових узрока, и припрема извештаје са предлозима мера за отклањање тих узрока;
10. припрема и спроводи оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад;
11. припрема упутства за безбедан рад и контролише њихову примену;
12. забрањује рад на радном месту, или употребу средстава за рад, када утврди непосредну опасност по живот или здравље запосленог;
13. о свакој забрани рада, из става 1. тачке 12. овог члана, подноси писану пријаву Послодавцу и представнику запослених (одбору) за безбедност и здравље на раду;
14. сарађује и координира рад са службом медицине рада, по свим питањима у области безбедности и здравља на раду;
15. води евиденције у области безбедности и здравља на раду.

Члан 60.

Послодавац је дужан да омогући лицу за безбедност и здравље на раду независно и самостално обављање послова и приступ свим потребним подацима, значајним за обављање послова безбедности и здравља на раду.

Послодавац је дужан да обезбеди стручно усавршавање из области безбедности и здравља на раду запосленом кога одреди за обављање послова лица за безбедност и здравља на раду.

Лице за безбедност и здравље на раду непосредно је одговорно Послодавцу, и не може да трпи штетне последице ако свој посао обавља у складу са законом, и одредбама овог Правилника.

Члан 61.

По потреби, Послодавац може, за обављање послова стручног лица за безбедност и здравље на раду, ангажовати правно лице, односно предузетника, са лиценцом за обављање послова безбедности и здравља на раду издатом од министарства надлежног за рад.

Члан 62.

Уколико Послодавац, за обављање послова безбедности и здравља на раду, ангажује друго правно лице или предузетника, дужан је да их претходно упозна са организацијом рада у Предузећу, свим технолошким процесима, ризицима у процесу рада, као и спроведеним мерама за отклањање или смањење ризика.

Послодавац је дужан да правном лицу или предузетнику, ангажованом за обављање послова безбедности и здравља на раду, достави сву документацију и податке, значајне за обављање послова безбедности и здравља на раду.

Правно лице или предузетник, које за Послодавца обавља послове безбедности и здравља на раду, сву документацију и податке, добијену од стране Послодавца, мора да третира као пословну тајну Послодавца.

Документација и подаци о Послодавцу могу се достављати трећим лицима искључиво уз писмену сагласност Послодавца.

У писменој сагласности Послодавца мора бити наведен тачан обим документације и података који се смеју дати на увид трећим лицима, као и називи (имена) лица којима се ови подаци могу дати.

Представник запослених (одбор) за безбедност и здравље на раду

Члан 63.

Запослени код Послодавца имају право учешћа у пословима безбедности и здравља на раду, а у циљу обезбеђивања својих права на безбедан и здрав рад.

Запослени имају право да изаберу једног, или више, представника за безбедност и здравље на раду.

Три и више представника сачињавају одбор за безбедност и здравље на раду.

У одбор за безбедност и здравље на раду Послодавац одређује једног, или више својих представника - чланова Одбора, али тако да број представника Послодавца буде, најмање за један, мањи од броја представника запослених.

Члан 64.

Послодавац и представник запослених (одбор) за безбедност и здравље на раду, дужни су да међусобно сарађују по питањима безбедности и здравља на раду, у складу са законом и овим Правилником, а у најбољем интересу Предузећа и запослених у њему.

Представник запослених, односно одбор за безбедност и здравље на раду, има право да учествује у организовању, спровођењу и унапређивању безбедности и здравља на раду у Предузећу, и то:

1. да даје Послодавцу предлоге о питањима која се односе на безбедност и здравље на раду;
2. да захтева од Послодавца предузимање одговарајућих мера за отклањање, или умањење ризика по безбедност и здравље запослених;
3. да на други начин сарађује са Послодавцем по питању безбедности и здравља на раду;

4. да, уколико сматра да Послодавац није спровео одговарајуће мере за безбедност и здравље на раду, захтева вршење надзора од стране инспекције рада;
5. да присуствује инспекцијском надзору над спровођењем мера безбедности и здравља на раду у Предузећу.

Члан 65.

Послодавац је дужан да представнику запослених (одбору) за безбедност и здравље на раду омогући:

1. увид у сва акта Предузећа, која се односе на безбедност и здравље на раду, као и доступност свих података од значаја за ову област;
2. учешће у разматрању свих питања, која се односе на спровођење мера безбедности и здравља на раду у Предузећу;
3. увид у налазе, предлоге или предузете мере, од стране инспекције рада, а везано за безбедност и здравље на раду;
4. увид у извештаје о повредама на раду, о професионалним обољењима и о обољењима у вези са радом, као и увид у мере предузете по овим питањима;
5. увид у предузете мере за отклањање непосредне опасности по живот и здравље запослених.

Члан 66.

Послодавац је дужан да, на захтев представника запослених (одбора) за безбедност и здравље на раду, достави представнику запослених (одбору) извештај о стању безбедности и здравља на раду запослених, као и о спроведеним мерама.

Служба медицине рада

Члан 67.

За заштиту здравља запослених на раду, Послодавац ангажује службу медицине рада.

Служба медицине рада је стручна медицинска служба која испуњава законом прописане услове за обављање ове делатности - има одговарајућу опрему, просторије и кадар, и која је регистрована за обављање ове делатности.

Члан 68.

Служба медицине рада обавља послове заштите здравља запослених на раду за Послодавца, а нарочито:

1. учествује у препознавању опасности и штетности, и процени ризика по здравље запослених, на радним местима и у радној околини код Послодавца, током израде Акта о процени ризика, и у даљем раду Послодавца;
2. сваког запосленог упознаје са ризицима по здравље, повезаним са његовим радом и радним местом;
3. оцењује и утврђује посебне здравствене способности и услове које морају да испуњавају запослени за обављање послова на радним местима са повећаним ризиком, или за руковање одређеним средствима за рад, о чему доставља писане извештаје Послодавцу;
4. врши претходне и периодичне лекарске прегледе запослених, а нарочито запослених на радним местима са повећаним ризиком, о чему доставља писане извештаје Послодавцу;
5. саветује Послодавца при избору другог одговарајућег радног места, према здравственој способности запосленог;
6. саветује, са здравственог аспекта, Послодавца у избору и тестирању нових средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту;
7. оспособљава запослене за пружање прве помоћи код повреда и обољења на раду;
8. непосредно сарађује са лицем за безбедност и здравље на раду, а нарочито по питању унапређења постојећег стања безбедности и здравља на раду код Послодавца, и спречавања настанка повреда на раду и професионалних обољења, или обољења у вези са радом.

Члан 69.

Ангажованој служби медицине рада, Послодавац је дужан да обезбеди услове за самостално обављање послова заштите здравља запослених.

Члан 70.

При упућивању запосленог на претходни или периодични лекарски преглед, Послодавац је дужан да ангажованој служби медицине рада достави обавештење са подацима о ризицима на радном месту, у складу са Актом о процени ризика.

Члан 71.

Лични подаци запосленог, у вези са прегледом, су поверљиве природе, а ангажована служба медицине рада (која врши преглед) је одговорна за заштиту поверљивости података.

Достава извештаја службе медицине рада Послодавцу, о извршеним прегледима, врши се на начин којим се не нарушава поверљивост личних података запослених.

Члан 72.

Лекарско уверење о утврђеним психофизичким способностима запосленог чува се у досијеу запосленог, као документ трајне вредности.

3.2. Превентивне мере

Члан 73.

Превентивне мере обезбеђује Послодавац пре почетка радног процеса, у току одвијања радног процеса, као и при свакој измени радног процеса која утиче на безбедност и здравље на раду запослених.

Члан 74.

Превентивне мере обезбеђује Послодавац, применом савремених организационих, техничких, здравствених, образовних и других мера и средстава за отклањање, смањење или спречавање ризика по живот и здравље запослених, полазећи од следећих начела:

1. избегавање ризика;
2. идентификација и процена ризика, на радном месту, који се не могу избећи;
3. отклањање ризика на извору, када год је то могуће;
4. прилагођавање рада и радног процеса запосленом, пре свега кроз избор одговарајућих средстава за рад, метода рада и технолошког поступка, а у циљу избегавања монотоније у раду и других негативних утицаја на здравље запосленог;
5. замена технолошких процеса или метода рада безопасним, или мање опасним;
6. предност колективних над појединачним мерама безбедности и здравља на раду;
7. одговарајуће оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад, и издавање упутстава запосленима за рад на сигуран начин.

Члан 75.

Превентивне мере, у циљу безбедног одвијања радног процеса, спроводе се у поступку:

1. организовања радног процеса;
2. коришћења и одржавања објеката намењених за радне и помоћне просторије, као и објеката намењених за рад на отвореном простору;
3. пројектовања, изградње, коришћења и одржавања технолошких процеса рада са свом припадајућом опремом, а у циљу усклађивања услова радне околине у радним и помоћним просторијама са прописаним мерама и нормативима;
4. коришћења и одржавања опреме за рад, конструкција и објеката за колективну безбедност и здравље на раду, помоћних конструкција и објеката, као и других средстава која се користе у процесу рада или су повезана са радним процесом, а све у циљу спречавања настанка повреда или оштећивања здравља запослених;

5. превоза, складиштења, употребе и уништавања опасних материја;
6. образовања, васпитања и оспособљавања запослених у области безбедности и здравља на раду.

3.3. Процена ризика на радном месту и у радној околини

Члан 76.

Ризик на радном месту и у радној околини (у даљем тексту: професионални ризик) је ризик од настанка повреда на раду, или оштећења здравља, односно обољења запосленог, на радном месту и у радној околини.

Члан 77.

Процена професионалног ризика (у даљем тексту: процена ризика) је систематско сагледавање и евидентирање свих опасности и штетности, које представљају ризик по живот и здравље запослених, и квантитативно одређивање нивоа ризика за сваку утврђену, појединачну опасност, односно штетност.

Процена ризика се врши за радно место у Предузећу, сагледавајући, организацију рада, карактер радних процеса, материјале и средства за рад који се користе, услове радне околине, средства и опрему за личну заштиту на раду која се користе, као и друге елементе који утичу на ризик по живот и здравље запосленог на посматраном радном месту.

Члан 78.

Поступак процене ризика започиње Послодавац, доношењем одлуке о покретању поступка процене ризика, којом одређује и лице (лица) које ће вршити процену ризика.

Процену ризика може вршити лице за безбедност и здравље на раду, запослено у Предузећу, или се може ангажовати правно лице или предузетник са одговарајућом лиценцом.

Члан 79.

Лице (лица), одређено одлуком Послодавца за вршење процене ризика, израђује план спровођења поступка процене ризика, који садржи:

1. правни основ за процену ризика;
2. организацију и координацију спровођења, измена и допуна поступка процене ризика;
3. списак правних и физичких лица, компетентних за процењивање ризика (у даљем тексту: процењивачи ризика);
4. методе вршења процене ризика;
5. фазе и рокове за процену ризика;
6. начин прикупљања документације потребне за процену ризика;
7. начин информисања процењивача ризика;
8. координацију између процењивача ризика;
9. начин прибављања информација за процену ризика од запослених;
10. консултације са представницима запослених и информисање представника запослених о резултатима процене ризика и предузетим мерама;
11. друге радње потребне за спровођење, измене и допуне поступка процене ризика.

Уколико Послодавац, за процену ризика, ангажује правно лице, или предузетника, то правно лице (предузетник) прилаже фотокопију лиценце за обављање послова безбедности и здравља на раду, уз план спровођења поступка процене ризика.

Члан 80.

У току процене ризика, сви запослени дужни су да активно учествују у поступку, пружајући потребне информације о својим радним местима процењивачима ризика.

Руководиоци сектора и служби дужни су да обезбеде сарадњу из претходног става.

Члан 81.

На основу извршене процене професионалног ризика израђује се акт у писаној форми - Акт о процени ризика, којим се утврђује постојеће стање безбедности и здравља на раду, утврђује начин и мере за отклањање или умањивање ризика на радним местима, и утврђују радна места са повишеним ризиком, и услови за рад на таквим радним местима.

Акт о процени ризика садржи:

1. опште податке о Послодавцу;
2. опис технолошког и радног процеса, опис средстава за рад, и њихово груписање, и опис средстава и опреме за личну заштиту на раду;
3. снимање организације рада;
4. препознавање и утврђивање опасности и штетности на радном месту и у радној околини;
5. утврђивање начина и мера за отклањање, смањење или спречавање ризика;
6. закључак;
7. измене и допуне акта о процени ризика.

Члан 82.

Одлука о покретању процене ризика, план спровођења поступка процене ризика и Акт о процени ризика, чине јединствену документацију - документацију о процени ризика.

Члан 83.

На основу процењених ризика на радном месту и у радној околини, Послодавац утврђује начин и мере за њихово спречавање, отклањање или смањење на најмању могућу меру, полазећи од утврђених приоритета и поштујући принципе превенције, у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду, техничким прописима, стандардима или опште признатим мерама.

Мере које се утврђују за спречавање, отклањање или смањење ризика јесу:

1. одржавање у исправном стању средстава за рад, њихов преглед и испитивање;
2. обезбеђивање прописаних услова за безбедан и здрав рад у радној околини;
3. оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад;
4. обезбеђивање, одржавање и испитивање средстава и опреме за личну заштиту на раду;
5. упућивање запослених на претходне и периодичне лекарске прегледе, у складу са оценом службе медицине рада;
6. друге мере.

Ако Послодавац, Актом о процени ризика, утврди такве недостатке у области безбедности и здравља на раду услед којих живот и здравље запослених нису теже угрожени, а да су притом за отклањање тих недостатака потребна већа инвестициона улагања, Послодавац сачињава посебан програм за поступно отклањање недостатака и утврђује рокове за реализацију програма.

О спровођењу програма и мера за поступно отклањање недостатака у области безбедности и здравља на раду стара се Послодавац, непосредно или преко лица одређеног Актом о процени ризика.

Члан 84.

По спроведеном поступку процене ризика, и утврђивању мера за отклањање, смањење или спречавање ризика, Послодавац доноси закључак, који садржи:

1. сва радна места на којима је извршена процена ризика;
2. радна места са повећаним ризиком;
3. приоритете у отклањању ризика;
4. изјаву послодавца којом се он обавезује да ће применити све мере за безбедан и здрав рад на радним местима и у радној околини, у складу са Актом о процени ризика.

Члан 85.

Актом о процени ризика, у складу са оценом службе медицине рада, Послодавац одређује потребне здравствене услове које мора испуњавати запослени за рад на радном месту, у радној околини, односно са средствима за рад.

Члан 86.

Акт о процени ризика подлеже потпуној измени и допуни након сваке колективне повреде на раду са смртним последицама, која се догоди на радном месту и у радној околини Послодавца.

Акт о процени ризика подлеже делимичним изменама и допунама (у делу који се односи на одређено радно место, и са њим повезана радна места):

1. у случају смртне, или тешке повреде на раду;
2. у случају појаве сваке нове опасности или штетности, односно промене нивоа ризика у процесу рада;
3. када мере за уклањање, смањење или спречавање ризика, које се утврде Актом о процени ризика, нису одговарајуће, или не одговарају процењеном стању;
4. када је процена заснована на подацима који нису ажурни;
5. када постоје могућности за унапређење, односно допуну процењених ризика.

Акт о процени ризика подлеже потпуној или делимичној измени или допуни на основу наложене мере инспектора рада.

Радна места са повећаним ризиком

Члан 87.

Радним местима са повећаним ризиком, у смислу закона и овог Правилника, сматрају се радна места, утврђена Актом о процени ризика, на којима се и поред примењених мера безбедности и здравља на раду, не могу у потпуности отклонити ризици по безбедност и здравље запосленог.

За обављање послова на оваквим радним местима, запослени мора да испуњава посебне услове у погледу здравственог стања, одговарајуће стручне спреме, доба живота и др.

Члан 88.

До доношења Акта о процени ризика, основни критеријуми за утврђивање радних места са повећаним ризиком у погледу повећаног ризика за здравље запослених, специфичности радног места и технолошког процеса рада су:

1. могућност настанка повреде на раду;
2. могућност настанка других оштећења на раду (физичких, психичких и сензорних);
3. присуство опасности и штетности на радном месту и у радној околини запосленог;
4. други здравствени ризици по запосленог;
5. режим и услови рада на радном месту,
6. могућност примене и примена мера безбедности и здравља на раду на радном месту.

3.4. Оспособљавање запослених у области безбедности и здравља на раду

Члан 89.

Оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад обавља се теоријски и практично, на основу Акта о процени ризика.

Проверу теоријске и практичне оспособљености запосленог за безбедан и здрав рад послодавац обавља на радном месту запосленог.

Периодичне провере оспособљености за безбедан и здрав рад запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком врше се на начин и по поступку утврђеним Актом о процени ризика.

Члан 90.

До доношења и усвајања Акта о процени ризика, оспособљавање запослених за самосталан и безбедан рад из области безбедности и здравља на раду, обавља се на основу посебног програма о оспособљавању радника.

Члан 91.

За оспособљавање запослених по потреби може се ангажовати и овлашћено правно лице или предузетник за лиценцом за обављање послова безбедности и здравља, издатом од стране министарства надлежног за рад.

Члан 92.

Обавеза оспособљавања запослених из материја безбедности и здравља на раду и употпуњавања знања из ове области, односи се на све запослене код послодавца, без обзира на стручну спрему, радно искуство и функцију коју врше.

3.5. Посебне мере у циљу здравствене заштите запослених и здравствена заштита жена, омладине и лица са смањеном радном способношћу

Члан 93.

Запосленом се не може одредити прековремени рад, односно рад ноћу, уколико би, по налазу службе медицине рада, такав рад могао да погорша његово здравствено стање.

Запослени са здравственим сметњама, утврђеним од стране службе медицине рада или другог надлежног здравственог органа, не сме да обавља послове који могу, везано за утврђене здравствене сметње, изазвати погоршање здравља запосленог, односно непосредно или посредно изазвати опасност по живот и здравље запосленог и/или других лица.

Запосленом, код кога је, од стране службе медицине рада или другог надлежног здравственог органа, утврђено да постоји опасност од настанка инвалидности на одређеним пословима, Послодавац је дужан да обезбеди обављање другог одговарајућег посла.

Члан 94.

Жене, омладина и запослени са смањеном радном способношћу, као запослени, уживају посебну заштиту здравља на раду, у складу са законом и овим Правилником.

Омладином, у смислу става 1. овог члана, сматрају се лица млађа од 18 година живота.

Запосленима са смањеном радном способношћу, у смислу става 1. овог члана, сматрају се лица са инвалидитетом, односно лица код којих је лекарским прегледом, од стране службе медицине рада, утврђена смањена радна способност.

Члан 95.

Запосленим женама, код Послодавца, забрзњен је рад:

1. на пословима и радним задацима са повећаним ризиком;
2. на утовару, истовару или преношењу терета тежих од 15kg;
3. на другим пословима који могу штетно да утичу на здравље жена.

Члан 96.

Запослена жена, за време трудноће, не може да ради:

1. на пословима на којима постоји могућност излагања запослене штетним зрачењима, екстремним температурама, прекомерној буци или прекомерним вибрацијама;
2. на пословима који захтевају подизање терета или друге, веће, физичке напоре;
3. на пословима који се обављају у принудном положају тела, или, у дужем времену, у стојећем положају;
4. на пословима који захтевају веће психичке напоре;
5. на другим пословима који, по мишљењу надлежног здравственог органа, могу бити штетни по здравље запослене, или по здравље детета.

Члан 97.

Лица, млађа од 18 година, не могу се запошљавати и распоређивати:

1. на радна места са повећаним ризиком (са посебним условима рада);
2. на рад ноћу;
3. на послове на којима се обавља нарочито тежак физички рад, рад под земљом, под водом или на великој висини;
4. на радна места и послове где постоји могућност излагања штетном зрачењу, прекомерној буци и/или вибрацијама, односно где постоји ризик по здравље запосленог због хладноће или прекомерне топлоте;
5. на радна места и послове где постоји мотућност излагања средствима и материјама које су отровне, канцерогене, или које проузрокују наследна обољења.

Забране, из става 1. овог члана, важе без обзира на налаз службе медицине рада, којим се утврђује даје запослени здравствено и психофизички способан за рад на тим пословима.

Члан 98.

Запослени са смањеном радном способношћу не може се распоређивати на послове односно радно место са повећаним ризиком, односно на друге послове где се захтева веће физичко и/или психичко напрезање у току обављања послова и радних задатака.

Запослени са смањеном радном способношћу, може се распоредити на све оне послове на којима може радити без професионалне рехабилитације, односно на пословима где не постоји ризик од смањења преостале радне способности запосленог.

Члан 99.

Запосленог инвалида рада Послодавац одређује на радно место и послове, према преосталој радној способности запосленог.

3.6. Средства за рад

Члан 100.

Сва средства за рад, која се налазе у експлоатацији код Послодавца, приликом набавке морају имати доказ да су произведена у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду.

Средством за рад, у смислу закона и овог Правилника, сматра се:

1. објекат који се користи као радни и помоћни простор, укључујући и објекат на отвореном простору, са свим припадајућим инсталацијама;
2. опрема за рад (машине, уређаји, постројење инсталација, алат и сл.) која се користе у процесу рада;
3. конструкција и објекат за колективну безбедност и здравље на раду (заштита на пролазима, прилазима, заклони од топлотних и других зрачења, заштита од удара електричне струје, општа вентилација и климатизација и сл.);
4. помоћна конструкција и објекат који се привремено користи за рад и кретање запослених (скела, радне платформе, тунелска преграда, конструкција за спречавање одрона земље при копању дубоких ровова);

5. друго средство које се користи у процесу рада или је на било који начин повезано са процесом рада.

Члан 101.

Средства за рад се могу употребљавати само за сврху којој су намењена.

Сигурносне и заштитне направе на средствима за рад морају се употребљавати према својој намени.

Средствима за рад се мора пажљиво руковати, а после употребе морају се очистити и оставити на за то предвиђено место.

Члан 102.

Руковаоц средства за рад, као и лице које ради на одржавању, оправци и испитивању средства за рад, не сме самостално и произвољно мењати делове средства, мењајући му тако особине и функције.

Неисправна, оштећена и недовољно заштићена средства за рад не смеју се стављати у погон, а коришћење оваквог средства за рад је забрањено, до отклањања недостатака и поновног испитивања.

Члан 103.

Недостатке и кварове на средствима за рад треба одмах пријавити непосредном руководиоцу.

Усклађивање и скидање заштитних направа и уређаја може се вршити само у случају потребе и од стране надлежног лица, квалификованог за тај посао.

Одржавање средстава за рад могу вршити само за то одређени и стручно оспособљени радници.

Члан 104.

Ради утврђивања да ли коришћење средстава за рад представља одређени ризик за сигурност или здравље запослених и да ли су примењене прописане мере безбедности и здравља на раду, врше се превентивни и периодични прегледи и испитивања средстава за рад.

Сва средства за рад подлежу превентивним прегледима, а законом прописани рокови превентивних прегледа средстава за рад, су:

1. пре прве употребе;
2. после реконструкције и хаварије;
3. пре коришћења на новом радном месту;

Члан 105.

Средства за рад, која подлежу периодичним прегледима и испитивањима. јесу:

1. дизалице и уређај носивости од 0,5 тона и више, као и привремено постављена конзолна дизалица и витло носивости од 0,3 тоне на механизовани погон, који служи за дизање, спуштање и преношење терета помоћу челичног или другог ужета, ланаца, хидраулика и др.;
2. регална дизалица на механизовани погон (у регалном ходнику и ван њега, везана за шине или на други начин аутоматски регулисане позиције) која служи за уношење у регал и узимање из регала палета или материјала;
3. подизна платформа на механизовани погон, која, помоћу уграђене платформе или корпе, служи за дизање и спуштање запослених ради обављања радних операција;
4. висеће скеле, теретни и путнички лифт (изузев лифтова у стамбеним зградама), на механизовани погон, који на вертикалним површинама зграда, на фасадама зграда и у објектима намењеним за радне и помоћне просторије служе за дизање и спуштање запослених и материјала;

5. самоходно возило, на механизовани погон, које се користи за унутрашњи транспорт, вучу, потискивање, дизање, спуштање и преношење терета;
6. преса, маказа, нож и ваљак, на механизовани погон, за сечење, пресовање, савијање и извлачење материјала, а у који се материјал за обраду улаже или вади ручно;
7. опрема за прераду и обраду дрвета, пластичних и сличних материјала, на механизовани погон, која је постављена на темеље, у коју се материјал за обраду улаже или вади ручно;
8. уређаји у којима се наносе и суше премазна средства чије компоненте у додиру са ваздухом образују запаљиве и експлозивне смеше, испарења и хемијске штетности, опасне по здравље запослених;
9. опрема, односно постројења за производњу, пуњење, мерење и контролу, са цевоводима за напајање, развођење и транспорт експлозивних, отровних и загушљивих гасова или течности, осим природног гаса (земни гас) у објектима који се користе као радни и помоћни простор;
10. противексплозивно заштићена инсталација са уређајима, опремом и прибором, постављена за време изградње грађевинских објеката или извођења других радова;
11. привремена електрична инсталација са уређајима, опремом и прибором, постављена за време изградње грађевинских објеката или извођења других радова;
12. опрема за рад (машине, уређаји, постројења, инсталације и алати) за коју је послодавац Актом о процени ризика утврдио да се на њој врше превентивни и периодични прегледи и испитивања.

Законом прописани рокови за вршење периодичних прегледа средстава за рад су:

1. за средства за рад, из става 1. овог члана, изузев средстава из тачке 11. - најкасније 3 године од дана претходног прегледа;
2. за средства за рад, из става 1. тачка 11. овог члана - најкасније годину дана од дана претходног прегледа ;
3. у другим роковима, прописаним упутством произвођача, техничким прописима и нормативима, односно Актом о процени ризика Послодавца.

Члан 106.

Прегледе, из члана 104. став 1. овог Правилника, врши правно лице са лиценцом за обављање послова прегледа и испитивања средстава за рад, издатом од министарства надлежног за рад.

3.7. Стабилне електричне инсталације (инсталације у објектима и просторијама)

Члан 107.

Све електроинсталације морају бити изведене, одржаване и коришћење у складу са техничким прописима.

Сва оруђа за рад и уређаји, у кућиштима од електропроводљивог материјала, морају бити уземљена и заштићена од напона случајног додира.

Електрични водови, и друга опасна места, морају бити видно обележени ознакама које указују на опасност.

Члан 108.

Електричне инсталације се прегледају, испитују и одржавају, на начин предвиђен одговарајућим техничким прописима и стандардима.

Електричне инсталације прегледају се:

1. од стране овлашћене стручне установе, уз издавање стручног налаза:
  - редовно - најкасније три године од дана претходног прегледа,
  - ванредно - након извођења или реконструкције електричних инсталација, а пре пуштања у експлоатацију;

2. од стране за то одређеног запосленог (електричара):
  - редовно – дневни прегледи у оквиру редовног одржавања,
  - ванредно – по потреби.

3.8. Радна околина

Члан 109.

Све радне и помоћне просторије морају бити довољно осветљене, природном или вештачком светлошћу, према врсти послова која се у њима обавља, а у складу са одговарајућим техничким прописима и стандардима.

Прозори, осветљавајући отвори и други елементи за осветљавање, морају се држати у чистом и исправном стању.

Члан 110.

Зидови, преграде, таванице и други конструктивни елементи радних просторија морају бити обојени светлим бојама.

Члан 111.

Микроклиматски параметри у радним просторијама (температура, релативна влажност и брзина струјања ваздуха), морају бити усаглашени са вредностима прописаним одговарајућим техничким прописима и нормативима.

Члан 112.

Подови радних просторија морају бити чврсти, равни и изграђени од таквог материјала да се могу лако чистити и по потреби прати.

У радним просторијама у којима се ради са водом, и где се вода разлива, подови морају бити од водонепропустљивог материјала са нагибом према отвору за одвођење воде.

Члан 113.

У циљу провере усклађености постојећег стања са прописима и стандардима из области безбедности и здравља на раду, врше се превентивна и периодична испитивања услова радне околине.

Испитивања услова радне околине подразумевају испитивање, на радним местима и у радној околини:

1. квалитета осветљења;
2. микроклиматских параметара;
3. физичких штетности (буке, вибрација, зрачења);
4. хемијских штетности (прашина, димова, пара, гасова);
5. биолошких штетности (гљивица, бактерија, вируса и сл.).

Члан 114.

Квалитет осветљења испитује се на свим радним местима у радној околини.

Испитивања микроклиме врши се на радним местима у радној околини у којој се обавља процес рада, односно у којој се запослени крећу, или задржавају дуже од два сата у току радне смене.

Испитивања микроклиме врше се у летњем и зимском периоду, а не врше се у просторијама у којима технолошки поступак условљава одређене климатске услове.

Испитивање микроклиме у летњем периоду врши се кад је спољна температура изнад 15 степени Целзијуса, а у зимском периоду када је спољна температура испод 5 степени Целзијуса.

Испитивања физичких, хемијских и биолошких штетности врше се на радним местима у радној околини, где настају ове штетности.

Члан 115.

Превентивна испитивања услова радне околине обављају се у року од шест месеци од почетка рада радног, односно технолошког процеса, реконструкције објекта у ком се обавља радни процес (уређаја за грејање, вентилацију или климатизацију и сл.) или замене техничких капацитета којима се мењају услови рада.

Периодична испитивања услова радне околине обављају се у року од три године од дана претходног прегледа.

Члан 116.

Превентивна и периодична испитивања услова радне околине врши правно лице са лиценцом за обављање послова испитивања услова радне околине, издатом од министарства надлежног за рад.

3.9. Средства и опрема за личну заштиту на раду

Члан 117.

Актом о процени ризика, за свако радно место, дефинишу се средства и опрема за личну заштиту на раду, за запослене.

До доношења Акта о процени ризика, Послодавац, уз сагласност лица за безбедност и здравље на раду, посебном одлуком утврђује врсту, количину и начин задуживања личних заштитних средстава за радна места у Предузећу.

Надзор над употребом и одржавањем личних заштитних средстава од стране запослених, врши непосредни руководилац запосленог.

Члан 118.

Лично заштитно средство се издаје запосленом на потпис, којим запослени потврђује да је исто примио, и задужује се да га наменски користи и одржава.

Члан 119.

Запослени могу да користе искључиво исправна лична заштитна средства и опрему.

Свако средство и опрема личне заштите које је из било којих разлога неупотребљиво мора се повући из употребе и расходовати.

Дотрајалост и оштећеност средстава и опреме личне заштите процењује непосредни руководилац запосленог, заједно са лицем за безбедност и здравље на раду.

Члан 120.

Лична заштитна средства су средства послодавца и користе се само у време рада.

Лична заштитна средства могу имати знак послодавца.

Приликом престанка рада, или распоређивања на друге послове, запослени је дужан да врати заштитно средство и опрему коју је користио.

3.10. Поступак при ванредним догађајима

Члан 121.

На место сваке лаке, теже, смртне или колективне повреде излази лице за безбедност и здравље на раду, ради утврђивања узрока повреде и уклањања последице.

Лице за безбедност и здравље на раду саставља записник о ванредном догађају, који обавезно садржи податке, добијене:

1. увиђајем на лицу места;
2. испитивањем повређеног, очевидаца догађаја и непосредног руководиоца повређеног;

3. прегледом коришћених средстава за рад и оруђа за рад;
4. прегледом употребљених личних заштитних средстава и др.

3.11. Обавезне евиденције у области безбедности и здравља на раду

Члан 122.

Лице за безбедност и здравље на раду, за Послодавца, води и чува евиденцију о:

1. радним местима са повећаним ризиком;
2. запосленима распоређеним на радним местима са повећаним ризиком и лекарским прегледима запослених распоређених на та радна места;
3. повредама на раду, професионалним обољењима и болестима у вези са радом;
4. запосленима и оспособљенима за безбедан и здрав рад;
5. опасним материјама које се користе у току рада;
6. извршеним испитивањима радне околине;
7. извршеним испитивањима и прегледима опреме за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
8. пријавама о повреди на раду.

Евиденције, из става 1. овог члана, воде се на за то прописаним обрасцима.

4. ПРВА ПОМОЋ КОД ПОВРЕДА И ОБОЉЕЊА НА РАДУ

Члан 123.

Повређеним и нагло оболелим лицима на раду, обезбеђује се брзо пружање прве помоћи на лицу места, а у складу са савременим методама пружања прве помоћи.

Члан 124.

Лицу, повређеном или нагло оболелом на раду, мора се одмах пружити прва помоћ на најближем месту на коме се она може пружити, како не би наступиле теже последице услед одлагања.

Сви запослени морају бити упознати са тим где могу потражити, и ком лицу се могу обратити, за прву помоћ у случају повреде или изненадног обољења.

Прву помоћ повређеном, односно нагло оболелом запосленом, пружају за то оспособљена лица.

Позивање хитне помоћи не сме бити разлог за одлагање, или за непружање прве помоћи повређеном, односно нагло оболелом запосленом, на лицу места.

Члан 125.

У свим објектима мора постојати прописан број ормарића са санитарским материјалом за пружање прве помоћи запосленима.

Ормарићи за прву помоћ морају бити видно обележени (знаком црвеног крста) и смештени на приступачним местима, а такође се морају држати у уредном стању и забрањено је у њих стављати предмете који се не сматрају санитарским материјалом.

На сваком ормарићу за прву помоћ мора бити наведено и следеће:

1. адреса најближе здравствене установе;
2. имена лица оспособљених за пружање прве помоћи;
3. упутство за руковање у пружању прве помоћи.

Ормарићи за прву помоћ се држе закључани, а кључеви се налазе код лица оспособљених за пружање прве помоћи и задужених за одржавање ормарића.

5. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 126.

Са одредбама овог Правилника морају бити упознати сви запослени.

Нови запослени, пре почетка рада и распоређивања на посао, добиће на увид примерак овог Правилника.

Члан 127.

У случајевима недостатака, нејасноћа, или супротности са важећим прописима, одредби овог Правилника, примењују се одредбе закона и подзаконских аката, којима је уређена област безбедности и здравља на раду.

Члан 128.

Даном ступања на снагу овог Правилника престају да важе сва општа акта Послодавца, којима се на другачији начин уређује област безбедности и здравља на раду у Предузећу.

31.08.2012.год.
Ч а ј е т и н а

**Директор ЈКП „Водовод Златибор“
Раде Јовановић**